

о. Сергій Федуняк · ЧСВВ
ПЕРШЕНСТВО
ПАСТІ
І СВЯТІ ОТЦІ

· Слово Доброго Пастиря ·

Ч. 222/52

Нью Йорк, 1 грудня 1952.

Книжечка о. С. Фединяка, ЧСВВ, п. з.
"Першенство Папи і Святі Отці" може
бути друкована.

о. Ш. ЛОТОЦЬКИЙ, ЧСВВ, в.р.
Протоігумен.

Ніщо не противиться виданню.

Филадельфія, 19 грудня 1952.

о. Др. ВАСИЛЬ ВАСИЛИК,
Епархіяльний Цензор.

Ч. 2652/52.М.

Дозволяється видати.

Филадельфія, 24 грудня 1952.

† КОНСТАНТИН
Єпископ.

Обкладинка роботи С. Гординського

ПЕРШЕНСТВО ПАПИ і СВЯТІ ОТЦІ

Написав
о. Сергій Фединяк, ЧСВВ

СЛОВО ДОБРОГО ПАСТИРЯ
Видавництво О.О. Василян
в ЗДА

Рік IV.

Ч. 3.

Березень, 1953

Три Святителі-Учителі Східної Церкви:
Григорій Наз., Василій Великий,
Йоанн Золотоуст.

Вступ

Першенство святого Петра, як наставника св. Апостолів, як основи св. Церкви та найвищого Пастиря всього Христового стада—ясно й непохитно спирається на слова самого Божественного Спасителя, записаних у Святому Письмі. Ті слова Христові ми розбирали в одній із попередніх книжечок. Там бачили ми, що лише зла воля може перекручувати значіння Христових слів і надавати їм іншого змісту, ніж той, що його мав на думці Син Божий.

Та спричинники церковного роздору не вдоволились тим, що заперечили ясний зміст Христової науки про Божу Церкву на землі та про видимого її голову—св. Петра. Щоб переперти свою ложну науку та доказати слушність свого відступства від правдивої Христової Церкви, вони кличуть на свідків Святих Отців Церкви, мовляв, не тільки І. Христос учив по сьогоднішньому православному, але й Святі Отці так учили, як сьогодні вчать незєдинені православні.

Наука давних Святих Отців є незвичайно великого значіння для нас. Вони ж бо були безпосередніми, або посередніми — пізнішими учениками самих св. Апостолів чи тих, що слухали колись наук св. Апостолів.

Отож, ті Отці найкраще могли знати духа Христової науки та апостольських проповідей і тому те, що вони написали, є переданням науки віри тих, що слухали самого Христа Спасителя.

Як побачимо нижче, даремний є відклик незєдинених наших братів до науки Святих Отців. Бо Святі Отці—а беремо тут під увагу самих тільки Східних Отців—лишили нам у своїх письмах незбиті докази того, що в св. Петрі бачили вони голову Христової Церкви, якого головство спирається на словах І. Христа: “на тобі збудую Церкву Мою”—та “паси вівці мої, паси ягнята мої”; як також лишили нам науку, що римські єпископи, це живі наслідники св. Петра, і вони є тим вічним Петром, на якому до сьогодні стоїть Христова Церква, й тому “брами пекла не переможуть її.” Це визнання першенства римського єпископа потвердили вони своїми письмами, як також і своїм відношенням до єпископа Риму.

Та треба памятати, що в давнині ніхто й ніколи не заперечував право римського архиєрея управляти вселенською Христовою Церквою. Тому св. Отці не писали спеціальних трактатів про цю справу, а тільки принагідно писали чи говорили про першенство св. Петра, чи його наслідників. А все ж і те, що осталося з їх

наук, аж ніяк не стоїть по стороні сьогоднішних незєдинених православних.

У цій книжечці хочемо бодай побіжно показати, що св. Отці в св. Петрі бачили щось вищого, ніж звичайного апостола, а в римських єпископах визнавали вищу власть, ніж власть інших єпископів чи патріархів, і це своє визнання доказували не тільки своїм навчанням, але й поступованням.

Св. Отці й першенство св. Петра

Святі Отці східної Церкви хоч і не дуже багато, все ж досить свідоцтв лишили нам про першенство св. Петра в своїх листах і проповідях. Їхня велика святість і незвичайно висока освіта, головно в богословських науках та в св. Письмі, це для нас найкраща запурука правдивости їхніх слів.

Першого наведемо *Оригена* (184-253), хоч і не є він святим, бо під кінець життя неясно писав про декотрі справи віри, але в нього маємо дужа гарне свідоцтво про першенство св. Петра, написане ще тоді, коли його віра була чиста і несплямлена. Оцей, один із найдавніших письменників християнства, що багато перетерпів підчас переслідування за цісаря Декія, так пише про св. Петра: “Дивись, що каже Господь

великій цій основі і найтвердшій скалі, на якій Христос побудував Церкву свою: “маловіре, чого ти усумнівся?” А на іншому місці пише: “Коли Петрові була передана вся дбайливість пасти вівці, й коли на ньому, мов на земному ґрунті поставлена була Церква, жодного іншого визнання не вимагано від нього, як тільки визнання любови.” Коли ж Ориген розбирає й вияснює слова Христові про “в'язання” й “розрішування” сказані до св. Петра, то підкреслює, що власть вязати й розрішувати дана св. Петрові є “вища від подібної влади даної іншим апостолам.”

Св. Кирило, єпископ Єрусалиму (314-386), великий ісповідник підчас переслідувань і учасник Царгородського собору, в одному з своїх посланій називає св. Петра “верховним і першим зпоміж апостолів.” Подібно говорить і *св. Ізидор Пелусіотський* (435), ученик св. Кирила, коли називає св. Петра “первоверховним у зборі учеників” Христових.

Та чи не найкраще буде нам покликатися на свідоцтва “трьох святителів”—св. Василя Вел., св. Григорія Богослова і св. Івана Золотоустого, що їх незединені наші брати православні нарівні з нами в богослуженнях призивають заступатись за нами перед Богом. Ось, що вчать ті най-

більші світила нашої Східної Церкви про св. Петра.

Св. Василій Вел. (330-378), архієпископ Кесарії в Кападокії, великий знавець св. Письма й основник спільного монашества в Христовій Церкві, у своїх науках до монахів пише, що “Ісус Христос перед своїм Вознесенням, віддав св. Петрові свої овечки під опіку.” У творі проти еретика Євномія цей святий пише: “В тих словах розуміємо сина Йони... котрий, тому, що відзначився вірою, стався гідним обітниці, що на ньому буде збудована Церква.” У творі ж про Божий суд пише св. Василій: “Блаженний той Петро, наставник усіх апостолів, котрий один більше свідочтв одержав, ніж усі інші, котрий названий був блаженным, котрому повірені були ключі царства небесного...”

Св. Григорій Богослов із Назіянзу, друг св. Василя Вел. і пізніше єпископ Царгороду, в своїому творі “Похвала дівству” так відзивається про св. Петра: “Чи завважуєш, що з Христових учнів,—а всі вони удостоїлись бути Його вибранцями,—тільки цей є названий скалою і тільки він стався основою Церкви?”

А вже чи не найкраще з усіх дотепер наведених авторів говорить про першенство св. Петра великий архієпископ Царгороду—*св. Іван Золо-*

тоустий (345-407). Оце в одній своїй проповіді так він говорить: “Петро— апостольського збору корифей (голова), уста всіх апостолів, голова тієї родини, начальник усього світу, основа Церкви, палкий любитель Христа.” На інших місцях називає св. Петра “каменем, що його не можна розбити,” “скалою, що її годі зрушити,” “непохитною основою,” “першим у Церкві” і т. д.

На багатьох інших місцях св. Іван Золотоустий говорить, що І. Христос установив св. Петра головою Церкви за для його віри. Декотрі незєдинені з того мильно заключають, що Ісус Христос не на Петрові, а на вірі св. Петра побудував Свою Церкву, отже, тільки віра взагалі, а не особа св. Петра приходить тут під увагу. Та це заключення ніяк не відповідає ні загальній науці св. Івана Золотоустого, ні здоровому розумові. Бо ж віра не існує самітно, отак, у повітрі, а тільки в серці й визнанні людей. Коли ж св. Іван Золотоустий говорить, що на вірі Петра є збудована Церква Христова, то з того виходить, що завжди буде хтось такий, хто твердо й непорушно буде зберігати віру Церкви, яку й “брами пекла не переможуть.” І хоч св. Іван Золотоустий говорить, що Ісус Христос поставив Свою Церкву на “визнанні св. Петра,” то відразу й додає, що І. Христос йому, св.

Петрові “дав ключі царства небесного, дав йому таку велику власть.” А на іншому місці додає, що словами “На тобі збудую Церкву мою” Ісус Христос назначив св. Петра “пастирем” і то пастирем не тільки для одного народу, як колись пророка Єрмію, але зробив його пастирем для “всієї вселенної.” І це підкреслює св. Іван Золотоустий на багатьох місцях, що св. Петрові була повірена управа “всією вселенною,” св. Петрові Христос “поручив управляти вселенською Церквою.”

В своїй 88-ій проповіді св. Іван Золотоустий так пише: “Чому Яків дістав престіл Єрусалиму? (А Єрусалим був же тоді осередком первісного християнства!) На це я відповідаю, що Петра поставив Христос учителем не для того престолу, а для всієї вселенної... Чому ж, поминувши інших учеників, розмовляв Господь про це (‘Паси вівці мої’) з самим св. Петром? Тому, — відповідає св. Іван Золотоустий, — що він (Петро), був вибраний зпоміж Апостолів, уста учеників, верховний у їхній спільності, тому й Павло не інших, а його прийшов відвідати. Рівночасно Господь указав, що йому (Петрові), треба від тепер вірити й, наче забувши на його виречення, йому повірив начальство над братами.”

А на теперішні закиди незєдине-

них, мовляв “усі Апостоли були собі рівні,” св. Іван Золотоустий уже в 4-му столітті наперед дав відповідь у 31-ій своїй бесіді, коли казав: “Між учнями Христовими не всі були рівні, бо три з них були визначніші, ніж інші; та й між тими трьома (т. є. Петром, Яковом і Іваном), було багато різниці... Петрові перед ними передає першенство, коли говорить: “Любиш мене більше, ніж ці?”

А в проповіді про св. священомученика Ігнатія говорить св. Іван Золотоустий: “Його (Петра), поставив Ісус начальником усього світу, йому ключі царства небесного передав, його розсудкові і власті підчинив усе...”

Ось, ясне і недвозначне навчання св. Івана Золотоустого, світоча православної Церкви!

Та маємо не менше ясні свідоцтва й інших Отців, що потверджують віру про першенство св. Петра від початків християнства, аж до роздвоєння Церков.

Оце св. *Григорій*, єпископ ниссійський († 394), брат св. Василя Вел. й учасник царгородського Собору, так говорить у своїй проповіді на празник св. Стефана: “Святкується пам'ять Петра, що є головою Апостолів, і разом із ним і інші члени Церкви прославляються. Але Церква Божя на ньому спирається, він бо на

основі першенства йому даного, є сильною і твердою скалою, над якою Спаситель поставив Церкву.” А на іншому місці каже цей Святий, що Господь “через Петра дав єпископам ключі від небесних дібр.”

Св. Астерій, амасійський († 410), так пише: “Петра... Христос назвав блаженним, скалою віри назвав його, основою й підвалиною Церкви Божої. Він одержав обітницю ключів царства і паном стався брам (того царства), щоб відчиняв, кому хоче, і замикав, перед ким треба замкнути... як пильний і мудрий вартівник дібр Церкви, начальник дверей царства... Цьому мужеві повірив (Господь) Церкву... він же, що на поодинокі запити (‘чи любиш мене?’) скоро відповів тількима ж визнаннями, одержав начальство над усім світом, як один пастир над одним стадом... замість себе, дав Господь найвірнішого ученика за батька й пастиря та вчителя тим, що мали приступити до віри... Через Петра, правдивого й вірного побожности вчителя, заховується тверда й незрушима сила Церков.”

Св. Єфрем († 378), найбільше світило сирійської Церкви й великий приятель св. Василя В., подає нам в одній своїй проповіді одне з найкращих свідоцтв віри перших століть християнства у верховну власть св.

Петра в Христовій Церкві. Ось, пре- гарні його слова: “Симоне, учню мій, я поставив тебе основою святої Церк- кви, каменем тебе назвавши, на тобі бо спочине моя будова; ти начальник тих, що будують Церкву на землі; коли б вони щось злого будували, то ти, основа, здави їх; ти початок дже- рела, що з нього черпається наука моя; ти голова учнів моїх; через тебе я напоюватиму всі народи; через те- бе я щедро роздаю життєдайні дари всім відповідні; тебе я вибрав, щоб ти був, мов первородний у моїй Церк- ві, щоб ти стався спадкоємцем скар- бів моїх; ключі царства могого дав я тобі. Оце найвищим завідателем установив я тебе над усіми богат- ствами моїми.”

Треба ще навести свідоцтво *св. Епіфанія*, єпископа Саяміс на остро- ві Кипрі († 403). В своїому творі про ереси цей святий пише: “Князь апо- столів свідчить, той, котрого Господь гідно назвав блаженним... так бо й годилось йому, що був перший між апостолами, йому, твердій скалі, на якій є побудована Церква Божа, що її й брами пекла не переможуть.”

Другий, не менш великий угодник Божий, *св. Ніль* синайський, що був учеником *св. Ів. Золотоустого*, пише, що Ісус Христос “поставив *св. Пе- тра* пастирем усієї вселенної.” А на іншому місці говорить: “І дивись,

перший камінь Церкви, Петро, верховний у зборі апостолів, ужитий до праці після покаяння...”

А св. Іван Дамаскин († 754), великий оборонець почитання св. ікон, найславніший католицький проповідник і письменник свого часу і творець прегарних канонів—пісень у наших східних богослуженнях, у своїй проповіді на Преображення Господне каже, що св. Петра вибрав Господь “на гідного зверхника Церкви.” А пояснюючи слова “сотворім тут три намети,” св. Дамаскин обертається до св. Петра й каже: “Господь зробив тебе начальником і управителем не палаців, а всієї вселенської Церкви.”

Оце навели ми кілька найважливіших свідоцтв, що їх лишили нам про першенство св. Петра найбільші світочі нашої Східної Церкви від найдавніших часів аж до роздвоєння Церков. Ті свідоцтва недвозначно доказують, що Святі Отці Східної Церкви, які найкраще могли розуміти науку й змісл науки І. Христа, в святому Петрі бачили щось вищого, а не тільки рівного між рівними собі апостолами. Це заперечувати—значило б заперечити не тільки ясну науку Ісуса Христа, але й усе церковне передання.

Св. Отці й першенство римського архиерея

Св. Отці Східної Церкви писали не

тільки про першенство св. Петра. Вони підносили, брали в оборону й пояснювали також першенство та верховну власть наслідників св. Петра, тобто єпископів, що засідали на троні св. Петра в Римі.

В дальших рядках постараємось навести визначніших Отців Східної Церкви, які полишили нам незаперечні докази церковного передання про те, що вселенська Христова Церква в особі єпископа Риму завжди бачила живого наслідника св. Петра, невмирущу основу Церкви та небесного ключаря, якого і слухали всі помісні Церкви разом із своїми єпископами чи патріярхами.

Ось, уже в перших початках 2-го століття *св. Ігнатій Богоносець*, єпископ Антіохії, що його кинено в Римі диким звірятам на пожертя (р. 107), в своєму посланні до вірних у Римі, писав, що Церква, “яка займає чільне місце в римській країні... вона стоїть на чолі вселенської спільноти... вона улюблена і просвічена волею того, хто бажає всього того, що є згідне з любовю І. Христа... (т. є. волею римського єпископа). Вона гідна Бога, гідна величі, гідна назватися блаженною, гідно чиста, що верховодить над вселенською спільнотою любови і має заповіт Христа, відзначена іменем Отця...” Два рази підкреслює св. Ігнатій, що римська Цер-

ква є предсідницею інших Церков. І накінець, свою антіохійську Церкву він повіряє опіці римської Церкви: “Поминайте в молитвах ваших сирійську Церкву, що нею Бог рядить замість мене. Тільки І. Христос єпископствує над нею й ваша любов.” Не поручає він свою Церкву сусіднім єпископам, не св. Полікарпові, своєму приятелеві, а римській Церкві.

Не багато пізніше по св. Ігнатієві прегарне і ще ясніше свідоцтво про першенство римського єпископа лишив нам *св. Іриней*, родом Грек, ученик св. Полікарпа, єпископа Смирни (около 170 р.) у своєму творі “Про ереси,” в якому він так пише: “Святу римську Церкву, матір і царицю всіх Церков, треба запитувати в усьому, що торкається віри. Коли ми (спорючи з еретиками) викладаємо передання, що їх превелика, святіша римська Церква, заснована Петром і Павлом від них же одержала й захоче їх силою наслідства своїх єпископів, тоді ми розгромлюємо всіх (єретиків)... тому, що з тією Церквою повинні годитися всі Церкви, себто, всі вірні в світі задля її високого першенства та для того, що вірні розсіяні по всьому світу, в ній зберігають передання святих апостолів.” Прегарні слова святого єпископа з тих часів, коли римські єпископи через часті й криваві переслідування не могли ще

дуже широко виконувати своєї вла-
сти та й не могли підкреслювати своє
першенство чи вимагати послуху від
усіх єпископів вселенської Церкви. А
все ж, ця власть є визнавана, і їй, яко
найвищому авторитетові, коряться
всі єпископи. Чому? Тому, бо так
казало передання св. апостолів.

Та подивімся на дальших Отців.

Св. *Василій Вел.* у розгарі бороть-
би з еретиками, звертається до папи
Дамаза, щоб той, яко найвищий учи-
тель у Церкві, сказав своє слово й
тим приборкав еретиків. “Зовсім ні-
чого нового від вас не вимагаємо.
Просимо тільки того, що практику-
вали вже інші достойні й боголюбиві
мужі, зокрема ж ви самі.” В листі ж
до св. Атаназія Вел. пише той Свя-
тий: “Явилось нам дуже на часі на-
писати єпископові Риму, щоб зверну-
ти його увагу на тутешні справи й
піддати йому думку, щоб він... вислав
сюди уповноважених людей, що бу-
ли б спосібні... привести до опамя-
тання тих, що відпали.” Це вже 4-те
століття, саме кілька років після кри-
вавих переслідувань. А св. *Василій*
пише, що єпископ Риму вже й до
тепер мав у звичаї рішати справи ві-
ри на місцях, висилаючи туди своїх
уповноважених, що говорили в імені
папи. До нього звертався і св. *Васи-
лій* у своїх клопотах, а не до ближ-

чих йому патріархів Антіохії, Олександрії чи Єрусалиму.

Ще ясніше говорить про першенство Риму *св. Григорій Богослов*, приятель *св. Василя В.* в своєму власному життєписі: “Віра старого Риму завжди була непорочна і здавен-давня чиста та й сьогодні такою вона є. Рим спасенною наукою обіймає весь Захід, як зрештою й годиться йому, що має першенство в світі.”

А *св. Іван Золотоустий* отак висловлюється в одній своїй проповіді: “Навіщо ж Син Божий пролляв свою кров? На те, щоб позискати тих овець, що їх Він повірив Петрові та його наслідникам.”

Не можемо тут не навести одне з найкращих свідоцтв про першенство римської Церкви та римського єпископа, що його нам залишив у 7-ім столітті *св. Максим Ісповідник* († 662), уроженець Царгороду й незвичайно бистрий ум християнського Сходу. Оце він пише: “Всі краї вселенної й усі, що повсюду на світі непорочно і православно ісповідують Господа, мов на сонце вічного світла, глядять на святішу Церкву Римлян, на її визнання й віру, приймаючи від неї ясне сяйво отцівських і святих догматів... Бо від самого початку, від приходу вочлененого Бога Слова до нас, всі християнські Церкви на

всьому світі прийняли й визнають ту найбільш величню між ними Церкву Римську, яко єдину твердиню й підвалину, яко назавжди незнищиму, по обітниці Спасителя, навіть брамами пекла, яко таку, що посідає ключі православної віри в Нього.” Так пише св. Максим, що його пам’ять почитають і самі православні дня 21 січня. Треба додати й свідоцтво св. *Теодора Студита* († 826), також великого Святого і в православній Церкві, реформатора монашого життя й великого борця за почитання св. ікон. Оце він називає римську катедру—престолом св. Петра: “ти є Петро,—пише він до папи Пасхалія,—що украшає і рядить престолом Петровим.” Цей римський престіл називає він “першим апостольським престолом.” Римського єпископа називає він “архипастирем піднебесної Церкви,” “найвищою апостольською головою,” “верховним світилом вселенної,” “що має першенство перед усіми,” “каменем віри, що на ньому поставлена католицька (вселенська) Церква,” “божественним головою всіх голів,” “головою всіх священних голів,” “наслідником Петра,” “апостольським головою Христової Церкви.” Крім того, св. Теодор Студит в імені всіх ігуменів просить імператора, щоб той у справі іконоборців, для загального добра, звернувся до папи

і “прийняв поучення від старинного Риму, як це робилось із давен-давна, від початку, по переданню Отців... Бо там найвища з усіх Церков Божих, на престолі якої перший засідав Петро, що йому Господь сказав: ‘Ти є Петро’...” До самого ж папи Пасхалія в тій же самій справі іконоборців св. Теодор Студит пише: “Вислухай, апостольська Голово, винесений Богом пастирю Христових овець; ти камень віри, що на ньому здвигнена Церква, бо ти Петро, що приукрашує й управляє Петровим престолом.”

До папи Лева III так пише цей Святий: “Тому, що великому Петрові Христос Бог з ключами царства небесного дарував рівночасно й гідність головного пастиря, то Петрові, або наслідникові його, треба звіщати про все, що нового вводять у католицькій Церкві ті, що відступають від правди. Отож, навчившись цього від давних святих Отців наших, і ми... вважаємо нашим обов'язком донести... Так, голово всіх голов... покриком, що ним верховний апостол разом з іншими апостолами відозвався до Христа, коли буря піднялась на морі: спаси нас... так і ми покірні підносим подібний заклик до христолюбивого блаженства твого: архипастирю піднебесної Церкви, погибаємо... Звіщаючи про це, ми, як нижчі члени Церкви, що повинуються божествен-

ному вашому пастиреначальству, накінець просимо святу душу твою вважати нас власними овечками твоїми.”

В другому листі до папи Лева III св. Теодор Студит пише: “У нас відбувся всенародний собор, щоб нарушити Євангелію Христа, котрого ключі ти одержав від Нього через верховного з апостолів і наслідників його аж до попередника священішої голови твоєї... Ми вважали конечним донести про все тобі, найвищій голові нашій... тобі, що його Дух святий провадить, як у інших справах, так і в цій...”

Коли ж папа не прийняв еретиків, що про них св. Теодор писав, тоді цей святий знову звернувся до св. Лева III такими прегарними словами: “Основно пізнали ми... що дійсний наслідник верховного з апостолів управляє в римській Церкві; справді, переконались ми, що Господь не опустив нашу Церкву, яка в нещастях, що трапляються, одну і єдину поміч знаходить у вас, від давна, від початку, по Божому зарядженню... ви справді несплямлене і непідроблене джерело православія від початку, ви тиха пристань усіх церков, далеко від усякої еретичної бурі...”

До імператора ж Михаїла пише св. Теодор Студит: “Сьогодні пора примиритися з Христом... зєдинитися з

верховною зпоміж Церков, з Церквою римською, а через неї з іншими трьома патріярхами.”

Думаємо, що досить буде тих висловів Святих Отців, що їх незєдинені наші браття православні називають своїми, православними; досить тих висловів, щоб переконатись, як дуже й дуже далеко відійшли наші незєдинені браття від науки тих Отців, які так виразно, гарно й зовсім по католицьки визнають свою віру у Богом дану найвищу власть римського єпископа над усією вселенською Церквою Христовою.

Відношення Св. Отців до Риму

Навчання Святих Отців Східної Церкви про першенство св. Петра та про найвищу власть римського архиєрея над усією вселенською Церквою —ясне й недвозначне. Воно таке, що ніхто не може його заперечити, хто хоч трохи щиро і з бажанням пізнати правду, вчитується в творах наших рідних Святих Отців.

Та, щоб іще ясніше насвітлити духа Св. Отців, добре буде звернути увагу також і на їхнє поступовання, й на їхнє відношення до римського первосвященика. А це відношення таке, що Святі Отці не тільки в письмах і проповідях, але й в практичному житті виявляли свою віру в найвищу і Богом установлену власть наслідни-

ків святого Петра в Христовій Церкві.

Варта буде пригадати хоч кілька найважливіших фактів із церковної історії нашого Сходу.

Ось, уже в першому столітті християнства, около 96-го року, Церква в Коринті звертається до римського єпископа—св. Климента, ученика св. Петра й Павла, з повідомленням про непорядки, що там настали та з проханням завести лад у тій Церкві. Коринт на Сході звертається за поміччю до Риму, що є далеко на Заході, і то саме тоді, коли ще жив і на Сході перебував останній ще живий Апостол—св. Іван Євангелист.

За короткий час після того, в перших роках другого століття, до Риму звертається єпископ Антіохії—св. *Ігнатій Богоносець* († 107), про якого ми вже згадували вище. Під опіку римської Церкви він віддав свою паству в Антіохії й пише, що тепер, коли він іде вже на мученичу смерть, “тільки Ісус Христос єпископствує над нею (Сирійською Церквою в Антіохії) та ваша любов.” Під опіку римського єпископа він віддає свою Церкву, а не під опіку сусіднім східним єпископам чи хоча б своему близькому приятелеві—св. Полікарпові в Смирні.

Св. Полікарп († 155), улюблений ученик св. Євангелиста Івана й ним рукоположений на єпископа в Смир-

ні, апостольський муж, що з близька пізнав св. Апостолів, вибирається до далекого Риму, щоб із римським єпископом св. Аникитою договоритися в справі святкування Пасхи. Вже сама його подорож до далекого Риму багато говорить про провідну роль римського єпископа в Христовій Церкві, коли той сам св. Полікарп у справі святкування дня Пасхи легко і скоріше міг би був договоритися з близькими єпископами Сходу. Видно, що цей Святий уважав, що таку важну справу може вирішити тільки найвища власть, єпископ Риму.

Вже в цьому другому столітті християнської ери ясно виступає значіння римського архиєрея як такого, до якого всі єрархи Сходу звертаються за одобренням, за потвердженням чи за обороною. До римського єпископа звертаються не тільки правовірні єрархи, як св. Ігнатій, Полікарп, Діонісій, Іринеї, Юстин, Аверкій, Гегезип, Татіон, Родон і інші, в справі дисципліни, богослужбових текстів та в справі потвердження своєї віри, але звертаються до Риму та до римського єпископа апелюють навіть єретики, як Кердон, Маркелін, Марцій, Маркіон, Валентин і монтаністи, благаючи, щоб римський архиєрей силою найвищої своєї влади уневажнив анатели кинені на них іншими єпископами й церквами.

А памятаймо, що був це час, коли Церква в Римі ще скривалась у катакомбах і єпископи Риму один за одним гинули від меча гонителів. Отож, тих, що з далека приїздили до Риму чи відкликувались до єпископа Риму — притягала до трону св. Петра не пишнота храмів чи богослужб у Римі, не земний маєстат чи могутність римських єпископів, а те, що виховані на апостольському переданні, вони вірили й визнавали найвищу власть римського єпископа над усією Христовою Церквою.

В дальших століттях варта згадати св. Діонісія, єпископа Олександрії († 265). Вороги оскаржили його перед Римом, що він еретично навчає про Пресв. Тройцю. Тоді він написав оборону своєї науки й вислав її до затвердження римському єпископові, св. Діонісієві. В письмі до Папи цей Святий точно зясовує своє навчання про Пресв. Тройцю, заявляючи при тому, що він готовий приймати в цьому навчанні погляд і науку самого папи та підпорядкуватись його рішенню. Але вже передтим звертався він до папи св. Стефана в справі перехрещування еретиків та до папи св. Сикста, просячи пояснення в справі віри, щоб “самому не зробити якої помилки.” Він, патріярх славної Олександрії звертався за поясненням у православній вірі до єпископа в Римі.

Св. *Василій Великий* († 378) був єпископом у Кесарії в Кападокії саме в тому часі, коли імператор Валент, сам запеклий аріянин, підтримуючи сторонників еретика Арія, насильно здушував церковне життя на Сході, правовірних єпископів та священників вязнив, карав засланням і вбивав. Схід звертався до римського єпископа за поміччю. Але ця поміч задля великої віддалі та інших труднощів, не завжди скоро приходила. Св. *Василій* просто дорікає папі *Дамазові* за те, що папа—по його думці—замало встряває в справи Східних Церков. “Ми сподівалися,—пише він,—що єдиним рятунком у тому всьому (в напастях із сторони еретиків) будуть відвідини вашої любови в нас... ми кріпились у дусі радісним сподіванням, що ви якимось способом відвідаєте нас. Та наші сподівання не сповнились. Тому, не можучи далі стримувати себе, беремось письменно виложити наше прохання, щоб ви нам допомогли і прислали когобудь із однодумних з нами, а вони або наблизили б одних до одних із тих, що стались собі далекими, або привели б знову до згоди Церкви Божі, або ясніше вказали б вам на виновників безладдя... Ми не вимагаємо від вас нічого нового, а тільки того, що мали в звичаї робити давніші блаженні й боголюбиві мужі (папи), а головню

ви самі... Сьогодні наші діла потребують дбайливої опіки... Якщо ви тепер не прийдете з поміччю, то за якийсь час не знайдете тут нікого, кому могли б руку подати, бо все буде переможене ересю, що переважає." Св. Василій Вел. одного єпископа Риму вважав важнішим і сильнішим у боротьбі проти перемагаючої ереси та проти всесильного імператора, ніж усіх східних єпископів разом.

В тому самому часі багато перетерпів від аріян і аріянських імператорів один із найбільших стовпів істинного православ'я—св. *Атанасій Великий*, патріярх Олександрії († 373), учасник першого никейського собору. За свою вірність Христовій науці та Його Церкві, мусів цей Святий аж п'ять разів іти на вигнання. Аріяни оклеветали його перед папою Юлієм I, мовляв, він проповідує ложну науку й на своєму соборі в Антіохії осудили й осунули його з катедри патріярха. Оскаржений св. Атанасій особисто вибрався до Риму, куди на візвання папи мали прибути і його клеветники. Та клеветники не явились—боялись правди. Папа, провівши справу, урядово оголосив, що Атанасій правовірний, у нічому не винен, а тому й надалі остається він законним патріярхом Олександрії. Та імператор Констанцій знову прогнав св. Атанасія з Олександрії, а на мі-

лянському соборі 355 р. просто силою вимагав від єпископів, щоб вони підписали засудження Атанасія, як еретика. Щоб вимусити таке засудження, імператор і самого папу Ліберія післав на каторгу. Але папа ані там не уступив і далі витривало боронив правовірності св. Атанасія.

Не можемо поминути тут великого патріярха Царгороду—*св. Івана Золотоустого*, та його трикратних відкликів до єпископа Риму. Ось, 403 р. скинений з престолу й депортований в околиці близько Кавказу, пише він до папи Інокентія I скаргу на тих, що незаконно скинули його. За ним обстають перед папою 40 інших єпископів. До папи звертається й ворог св. Золотоустого—*Теофіл Олександрійський*. Пізніше, св. Золотоустий, описуючи безправства спричинені партією Теофіла, просить папу Інокентія: “...потрудіться заявити посланням, що все, зроблене протизаконно... однією партією... в нашій неприявності,—не має жодної сили... а обжалованих у такому ділі покарати згідно з церковними законами. А нам, що є безвинні в тому всьому,... дозвольте безперестанно користуватись вашими посланнями, вашою любовю та всім іншим, як і дотепер.” А в другому листі до папи Інокентія I недовго перед своєю смертю писав св. Іван Золотоуст: “Ось, уже третій рік жи-

вемо на вигнанні, засуджені на голод і рани... Але... ваша прихильність і багатство вашої щирої любови... є нам великою потіхою. Це—наша стіна, наша твердиня, безбурна припристань наша.” Папа щиро й витривало вставлявся за св. Золотоустим у імператора. І коли через інтриги візантійського двору не міг він видістати святого патріярха з заслання та повернути йому патріяршу катедру в Царгороді, тоді всіх тих, що переслідували св. Золотоустого, відлучив від Церкви й не приймив назад до церковної спільноти, доки вони не вписали імені св. Івана Золотоустого в церковні помяники.

Коли ж у Царгороді став патріярхом *Несторій* (428 р.), якого весь Схід підозрівав у ересі, Несторій звернувся до папи св. Келестина, оправдуючи себе й обвиняючи своїх противників, щоб тим способом позискати собі довіря єпископа Риму. Але і правовірні єпископи не спали. *Св. Кирило Олександрійський* також зараз же вислав до Риму документи, які доказували еретичність поглядів і наук Несторія. І запитує св. Кирило єпископа Риму: “Чи можна бути в одності з ним (Несторієм), і ніхто не повинен мати з ним жодних зносин? Необхідним є, щоб твоє рішення стало відомим єпископам, як Македонії, так і цілого Сходу.” Ось великий учи-

тель і світило Східної Церкви від єпископа Риму чекає та просить рішення в справі, що турбувала весь Схід.

Мали б ми ще навести випадки св. Флавіяна, Софронія Єрусалимського, Сергія Кипрського, Теодора Студити й багато — багато інших, але годі все це передати в малій книжечці.

Таких апеляцій східних єрархів до єпископа Риму історія Східної Церкви нараховує на сотки. Їх уже від початку було так багато, що показалося конечним докладно устійнити правила того давного звичаю й цілий спосіб та форму поступовання. Це й зроблено на Сардикійському Соборі ще в 341-347 рр. Канони 3, 4 і 5-ий того Собору точно означують порядок відкликів до папи. В них говориться, що коли котрийнебудь засуджений єпископ уважає, що його справа потребує перевірення, тоді “пошануймо память св. Петра: єпископи, що розбирали справу, або єпископи сусідних областей хай напишуть до єпископа Риму. Якщо він рішить, що треба відновити суд, то він хай його відновить, і він хай визначить суддів. У противному випадку (т. є. якщо єпископ Риму не накаже ще раз перевірювати справи), те, що було порішене, він і затвердить.” А далі в канонах говориться, що “коли б єпископ, засуджений у першій інстанції,

заапелював до Риму, то його вважається ще не остаточно засудженим і тому не вільно висвячувати нового єпископа на його місце, доки його справа не буде остаточно порішена єпископом Риму.”

Що такі апеляції східних єрархів до найвищого архипастиря в Римі були дуже частими, про це свідчить історія. А ці факти вже самі за себе багато говорять. Бо ж ніхто не відкликається до рівного собі, а тільки до вищого. Що такі апеляції були давним звичаєм, про це свідчать самі єрархи, як св. Василій Вел., св. Атанасій, св. Іван Золотоустий, св. Теодор Студит і інші.

З повищого видно:

1. Всі найбільші світочі істинної православної Церкви,—що їх нині присвоюють собі сьогоднішні православні незєдинені наші брати, — у тяжкій боротьбі з єретиками та з насильною світською властю шукали помочі в єпископа Риму й від нього чекали та вимагали остаточного рішення в справах віри, а дуже часто і в справах церковного порядку та дисципліни.

2. Ніодин із істинних православних святих єрархів не заперечував права римського архиєрея вмішуватися в церковні справи Сходу. Прегарно віддає думку Святих Отців св. Теодорит Кирський, коли ось так пише

до папи св. Лева Великого: “Якщо Павло, вісник істини і труба святого Духа прибiг до великого Петра, то ми, прості й малі, тим більше повинні прибiгати до вашого апостольського престолу, щоб від вас одержати вилікування ран, що мучать Церкву. Бо першенство належиться вам із багатьох причин. Ваш престiл прикрашений рiжними першенствами, а перш усього — першенством віри... Нам не остає ніщо iнше, як тільки чекати на рiшення вашого апостольського престолу.”

3. Правовiрність якоїсь науки осуджувано не на основi того, чи багато iсповiдників i пропагаторiв має вона, а на основi того, чи пропагатори й iсповiдники тiєї науки є в злуцi з єпископом Риму, наслiдником св. Петра.

4. Врештi, iсторiя рiжних ересей та боротьба правовiрних єрархiв проти єретикiв виказує й те, що й самi єретики вважали конечним i для себе спасенним вiдкликуватись до єпископа Риму та добиватись його згоди й апробати. Без рiшення Риму всякi iншi рiшення нижчих iнстанцiй вважались ще не остаточним вирiшенням справи. Щойно коли єпископ Риму остаточнo засудив якусь науку яко єретичну, засудженi єресиярхи ставались ворогами Риму.

Оце є факти, що iх нiхто не може заперечити. Можна iх затаювати,

перекручувати, або перед ними закривати очі, але сонце не щезне з небосхилу, коли ми закриємо очі перед його світлом.

На закінчення цієї нашої книжечки наведім один гарний випадок із найновішої історії нашої Церкви.

У вересні 1945 р. польські наймити московського “МВД” нечаяно застукали до дверей перемиського владика Преосв. Йосафата Коциловського, ЧСВВ, й зажадали від нього, щоб він опустив свою палату і взагалі перемиську землю та виїхав до Соевтів. На це старенький владика спокійно відповів: “Мене тут поставив Святіший Отець і звідси я не поїду ніде, хіба тільки Папа Римський прикаже мені забратися.”—Ось слова й постава гідні католицького правдивого єпископа, нащадка св. Івана Золотоустого, св. Атанасія, св. Кирила й інших великанів правовірного Сходу. Не відкликувався до всемогучого Сталіна чи його червоного патріярха Алексея, ані навіть до тодішнього примаса Польщі—кардинала Гльонда, але до катедри св. Петра. Направду, гідний наслідник Святих Отців.

Цей геройський крок нашого владика-мученика повинен і нас заєдно кріпити й заохочувати вірно йти за наукою і прикладом Святих Отців нашої Східної Церкви і витривати у вірності до престолу св. Петра в Римі.

ВІДГОМІН “СЛОВА ДОБРОГО ПАСТИРЯ”

...Будучи читачем Ваших книжечок, зміст яких я дуже ціную, хочу стати передплатником з початком 1953 р. Тут у листі висилаю \$2.00 на передплату.

Мирон Масловський, Рачестер, Н. Й.

★

Reverend Fathers: I am enclosing herewith \$2.00 covering my subscription for 1953. May I extend my best wishes for your continued success in the publication of this very interesting monthly.

Respectfully,
Eudokia Kachnei, Detroit, Mich.

★

Пересилаю \$2.00 на передплату на 1953 р. Дуже гарні Ваші книжечки, які я з великою приємністю читаю, ще й моїм знайомим даю читати їх. І прошу знайомих, щоб собі їх передплатили, бо то є повчаючі книжечки та й в родині поміч.

К. Варіян, Йонкерс, Н. Й.

★

...Щоб далі приходили Ваші дорогі книжечки, то я посилаю Вам два доляри, і то буде заплачено до кінця 1953 року.

Василь Сопет, Міннеаполіс, Мінн.

★

...Хоч маю заплачено до березня 1953, однак чуюсь до обов'язку відновити тепер передплату на книжечки “Слова Доброго Пастиря.” Посилаю \$5.00, а то: віднова передплати \$1.50 і \$3.50 на ціли Вашого видавництва.

Я. Нижник, Денвер, Коло.

★

...Посилаю \$5.00 на передплату за книжечки “Слова Доброго Пастиря.” Рівночасно, бажаю Вам якнайкращого успіху і сили духа до дальшої праці для добра Церкви Христової і українського народу.

Анна Смаліга, Філадельфія, Па.

Ціна 15 центів

ДОБРОДІЇ “СЛОВА ДОБРОГО ПАСТИРЯ”

На видавання наших книжечок зложили жертву Вш. п.п.:

1. Микола Питель, Детройт, Миш.,
заплативши передплату по 1956 р.
\$10.00, зложив жертву в сумі.....\$20.00
2. А. Грушецький, Салін, Миш. 15.00
3. Катерина Путас, МкКіз Ракс, Па. 12.00
4. А. Астраб, Пікскіл, Н. Й. 12.00
5. Йосафат Рубаш, Честер, Па., пе-
редплата від 1950 по 1953 роки і
на фонд видавництва 12.00

Нашим жертводавцям складаємо щиру подяку за їх жертвенність. Хто буде наступний?

В НАШІМ ВИДАВНИЦТВІ МОЖНА НАБУТИ:

1. Всі книжечки, річники, “Слова Доброго Пастиря” за 1950, 1951 і 1952 роки;
2. молитвенники, одномовні й двомовні, в українській і англійській мові, в шкуряній і полотн. оправі, в ціні від 75 центів до \$5.00;
3. цікаві книжки релігійного змісту, ілюстровані біблії старого й нового завіту, видавництва О.О. Василян із Торонто, Онт. і О.О. Редемптористів із Йорктон, Саск., Канада.

Всі замовлення й передплату на “Слово Доброго Пастиря” посылайте на адресу:

“Good Shepherd”

Basilian Fathers

709 Front St.

Hempstead, L. I., N. Y.

“Слово Доброго Пастиря”

Видавництво О.О. Василян в ЗДА

[PRINTED
IN U.S.A.]